

G D B M A 1
L I E L P
A J G A P
S A U N R
I Š S I I
L K K N
O E E E L 7

Čvetje

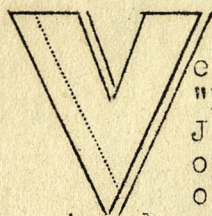

... V TUJINI

PD 107/4776

EX PROFUNDIS

Veliki teden . . .

"Ki je za nas krvavi pot potil," je ponavljajal šestošolec Jernej. Zbrano je prebiral jagode rožnega venca in tako opravljajal večerno molitev. Molil je naprej. Drugi so mu odgovarjali. Tako so skupno spremljali Kristusa v trpljenju od zasramovanj, bičanja, kronanja, po poti na Kalvarijo, na križ in poprosili so ga tudi za verne duše, naj jih čimprej sprejme k sebi in jih reši težke muke, večnega hrepenenja po Bogu.

Jerneju so dušo napolnjevali sveti dogodki iz Kristusovega trpljenja. Njegova duša se je vsa zazrla v Njegovo obličje. Vsako poteza ga je posebej prevzela, kajti vsaj malo je občutil neizmerne bolečine Kristusa. K sreči so že odmolili, kajti Jernejeve misli so bile samo pri trpečem sinu božjem. Misel je sledila misli.

Kristus trpi. Toda, saj tudi Jernej trpi. Križ begunstva ni lahek, težak je in še dvakrat težak za njega - mladeniča. Kristus je krvavi pot potil. Tudi Jernej ga je preko Karavank. Kristus je bil izročen v roke nevernikom! O kako sta si podobni usodi!...

Prevzetno je Jernej primerjal sebe z Zveličarjem.

Tako si je ustvaril sodbo o Kristusu in sebi nekdanj.

Nekdanj, ko ga je vodil samo človeški razum. Jernej danes vse to v predišljevanju še enkrat doživlja, spominja se vsega dobro in spoznava kazen božjo za prvi greh - oslavljenje uma. Spoznava prav na sebi. Prizna svojo zmotno preteklost in obsoja jo. Ta večer pa je Jernej zatopljen v dušo, zato presoja vse drugače, popolnejše.

Kristus trpi. Kdo mu pripravlja trpljenje? Ljudje. Tudi Jernej? Da. Kolikokrat je odtegnil pomoč prijateljem, kolikokrat jim je z neprijazno besedo odgovarjal, kolikokrat jim je delal krivico, koga je s tem žalil? Prijatelja vseh. Zato išče po Kristusovem obličju rano, ki mu jo je zadal on sam. Našel jo je. Močan je moral biti udarec za tolikšno rano. K sreči ve samo Kristus, da je Jernej to storil. "Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo". Oče, odpusti Jerneju, saj ni vedel, kaj dela. Ni vedel, kaj dela? Res ne? Saj je vendar zavestno sramotil prijatelja v družbi! Jernej ima občutek, da ga lastno premišljanje pribija na križ. Misli je, toda misli so ga obsojale čedalje huje. Tedaj je začutil, kakor bi se Kristus s križa prav k njemu obrnil in mu ponudil svojo milost. "Jernej, odpuščam ti, pridi!"

Jernejeva misel se je tedaj ponižno pritisnila Zveličarju k nogam in ga prosila: "Zveličar! Pozabi na preteklega, grešnega Jerneja. Varno me vodi zopet po življenjski poti. Ako trpim, naj mi bo to v zadostilno pokoro. Zaslužil sem jo, zato jo hočem vdanostno prenašati. Tvoje vstajenje naj bo tudi vstajenje moje duše! Naj vstane moja duša od mrtvih in se dvigne zopet k Tebi!"

Lepa vez misli se je pretrgala, ko je Jerneja potrepal po rami Tone: "Čas je, da gremo spat!"

Jerneja pa je zazibala v sen še lepša misel, nebeško zvonjenje velikonočne Aleluje.

NAVAROČJU POMLADI

la so rahlo polsednela v dihu zgodnje pomladne noči. Tanko skorja ledu je prevlekla mlake po potih, ki tako prijetno zahrustljajo, ako stopiš po njih. Ko se odtrga iz vasi gruča otrok na poti v šolo, ne ostane več nobena cela. Kar tekmujejo, kdo jih bo več podrobil. Novakov Tinče je bil celo zaprt v šoli zaradi tega, ker je v preveliki ihti skočil v široko mlako in obležal v njej. Naslednji dan se bili nekoliko bolj previdni, pa so zopet knalu pozabili, da je bilo kôt poprej.

Pod kapom te in one strehe, zlasti tam, kamor še niso mogli pridreti sončni žarki, leže še cele gonile umazanega snega. Po rjavih košenicah se pa zopet belijo kamnate škrbine, ki se jih tudi na njiv h ne manjka. Zadnji dež je spral zadnje ostanke snega in zrehljal od teže zimske odeje potlačeno prst, da je bodlo iz nje vsak dan več zelenih bilk. V grmovju pa so postajale leskove vejice vedno bolj muževne in popje toliko, da se ni že razpustilo. Tu in tam je ravnal samotni dren. Povsod, kamor sem prisluhnil, povsod kakor sem nagnil uho, povsod je drhtela pesem življenja, pesem pomladi.

O, kako sem bil vesel, ko so se zopet oglasili črni škorci vrh stare tepke ob hiši. To je bilo petja, čebljanja in čudovitih glasov gosposkega samca, ki je vabil družico. Pohlevno je razprostirala stara tepka svoje okorno rozovilaste roke; njena dupla so prijetno vabila stanovance. Jate vrabcev se niso več tako tesno preletavale s podstrešja na podstrešje. Prosto in veselo so se lovili po grmovju in izzivajoče klicali staremu muču, ki je moško koračil na lansko strnišče, da si preskrbi malico. Še zmenil se ni zanje.

"Nak, so me že dostikrat speljali na led", je sam zase mrdoval. Posebno tistega ni mogel pozabiti, ko je nekoč radi njih butnil skozi zaprto okno in zdrobil šipo. Namesto, da bi ga pozdravili, so ga še pošteno nabunkali, da se še na peč ni upal.

o o o

Na oblake za Gorjanci se je naslonila zarja. Kako so zardeli v njenem objemu! Še tja čez na drugo stran - za kočevskimi gorami je rahel soj oblil samotne ovčice oblačkov. Za Vinjim vrhom je nebo drgetalo pred njenim obličjem, ki je z velikimi - zarjinih očmi - zasaňjalo na borno zemljo, tja do Ozlja, čarovniškega Kleka, Stražnjega vrha in svetega Frančiška na Mirni gori, ki leži baje nad samim peklom.

Takole pravijo: Vrh gore je zevalo žrelo. Vsak dan se je vil iz njega dim, prav iz samega pekla. Kadar je pobila toča, se je skuhala v tej jami. Zato so pa z veliko muko pozidali cerkev in glavni oltar so postavili ravno nad breznom, kjer leži tudi sveti Frančišek. Brezno so ogradili in še sedaj veje iz njegovih temin skrivnostno hlad.

o o o

Vas je oživela. Tam za mejo že škriplje težak voz, voznik si pa dobrovoljno žvižga.

"Ajdi sivec, ajdi!" No!

Tako nagovrja voha, ki tišči glavo k tlom, da bi več zmožel. Samotna sinica čeblija na tankih vejicah očšplje. Sonce se je že razlilo po polju, po ne še ozelenelih strehah gazdov, po goricah, da so njih okna zamežikala v to l. po jutro. Razlilo se je prek nirne Kolpe, ki se stiska med širokimi bregovi in hiti v živahno naročje Save. Kot srebrni pas brhkega dekliša, veže skromna brda Poljancev.

Pri Pavliščevih se je danes že zelo zgodaj kadilo izpod slavnate strehe. V goro gredo, pa se jim mudi. Škoda je zamuditi tako lepo jutro. A dela je zopet toliko, toliko! Da. Konec je zine in kolih. Le gori pod stroho vise še prijetno barvane gnjati in klobase. Hrbitišča so že itak vsa pokuhali.

Gospodinja je pripravila dober prihrizek, posebno šč, ko bodo imeli tuje in zato se ne spodobi, da ne bi bilo mesa, pa je še dobra kapljica zraven. Da, da. To ni kar tako.

"Na Gerdajndolu bomo začeli", je odločil oče Tine in snel velike ključe, ki so viseli na steni zraven ure.

"Glejta, da bosta pridna in naredita, kar sem vama naročila, je mama nagovarjala Tinka in Anico, ki bosta ostala doma sama.

"Tisto rezje po trtju bosta že še minogrede pobrala", je dejala mama. Skuhala jima je ajdovih žgancev in pristavila latvico nleka, da bosta imela za opoldne.

"Pazita, da ne bo Stanke lačen in pa da ne bo jokal. Bom vse zvedela, ako ne bo kaj prav. Tako, zdaj gremo, pa napravita, kar sem vama naročila."

"Bova, bova", sta pritrjevala oba; srce pa jima že veselo poskakuje, da bosta zopet sama.

"Nisem morda kaj pozabil", se je Tine še enkrat potipal.

"Nič, vse je v redu. Pa pojđimo v božjem imenu!"

o o o

Kot tisoči in tisoči postrojenih vrst štrlijo po vsem po-
bočju trtja. Visoke terase so od enega do drugega. Starikave trte
slone ob sivih kolih. Globoko, še v ilovnato plast prsti je razpred-
la zadnje koreninice, da bi izškakala tisto dragoceno kapljico in da
jo v polnih jagodah o Jakobovem oprejejo sončni žarki, da bo postala
sladka in opojna. Že so jo sončni žarki tako močno poljubili, da
je začutila pod hrapavo, navidez mrtvo kožo sok pomladi, sok živ-
ljenja. Pa v tisoče je takih čudovitih črpalk, ki srkajo, srkajo in
kličejo potem na jesen "Že čriček prepeva...."

Pisane rute se gibljejo in ščipljejo cik, cik...in odpada-
jo narabne mladike pod večšo roko obrezovalke. Te bi namreč samo pi-
le, rodile pa nič. Zato pa proč z njimi:

"Kakšna si pa ti" godrnja Tine, ko ogleduje staro trto. Vse
je treba presoditi, kaj bo za prvev in kaj za rovaš. V soncu se
bliščijo škarje in samo režejo cvik, cvik... Tu in tam še zatrepeta
kak list, ki je še od jeseni vstrajal na trti, in pade na tla.

Vijolice že vonjajo po grivah, pod staro travo bode že ne-
šteto zelenih bilk. Oblaki se podo po jugu. Dež bo kmalu. Pod nji-
mi kroži kragulj in se kar ne more navšiti zopetne pomladi, novega
sonca. Tudi sanotna šebelica pribirni že mimo ušes. Je še kar vsa o-
trpla od zinskega spanja. Pa bo že.

Bo že.

Beljko

SONČNI SPEV.

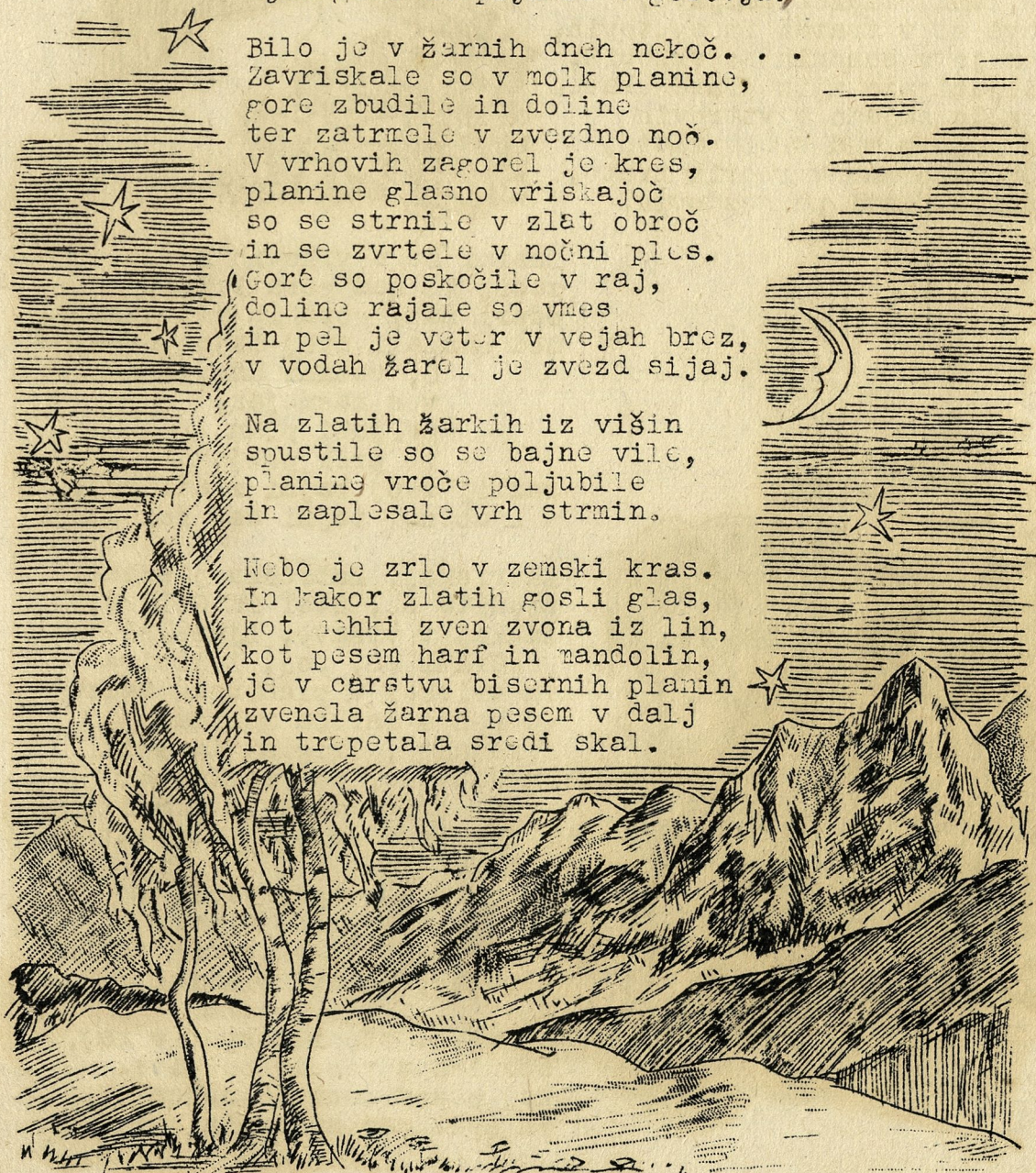
I. HREPENENJE.

O siceči sanjan zaželeni,
o dobrih vilah iz daljin,
ki bodo z glasom violin
zapele sončno pesem meni;
o daljnih krajih tihe sreče,
kjer pno se travniki zeleni,
kjer rožni gaji razcveteni
se s soncem bratijo ljubeče;
kjer slavčki pojejo v grnovju,
da v srcu struna zatrepče
in poje mehko, hrepenče,
njen glas utaplja se v gorovju.

Bilo je v žarnih dneh nekoč. . .
Zavriskale so v molk planine,
gore zbudile in doline
ter zatrmele v zvezdno noč.
V vrhovih zagorel je kres,
planine glasno vriskajoč
so se strnile v zlat obroč
in se zvrtele v nočni ples.
Gore so poskočile v raj,
doline rajale so vmes
in pel je veter v vejah brez,
v vodah žarel je zvezd sijaj.

Na zlatih žarkih iz višin
spustile so se bajne vile,
planine vroče poljubile
in zaplesale vrh strmin.

Nebo je zrlo v zemski kras.
In kakor zlatih gosli glas,
kot mehki zven zvona iz lin,
kot pesem harf in mandolin,
je v carstvu bisernih planin
zvenela žarna pesem v dalj
in trepetala sredi skal.

III. VIOLINSKI SPEV.

Prišle smo dobre vile spet.
 Obstale v bajnih smo gorah,
 ponlad prinesle na rokah
 in jo raztresle v gorski svet.
 V globelih zdaj tali se led
     in sneg lopni
     in slon žari,
 ponlad gori
     in žar budi

iz tal poslednji gorski cvet.
 Po jasah smo nastlale mah,
 po sončnih rebrih zlate trave,
 opojne murke vmes, igrave,
 planike bele po skalah.

Im lahne sapice sanjave,
 love se v tratih in cvetovih,
 igrajo v sončnih se vrhovih,
 poljubljajo njih zlate glave.
 Veselo rajamo v vetrovih
 in pojemo med skale zlate,
 odpevajo nam v rebrih trate,
 bučajo pesni po gozdovih.

Zasini že v vrhovih žar,
 zasij že nad gorami žar,
 odpri nam, gorskih vil vladar,
 med skalami svoj bajni dvor.

O, vstani dan,
 ves nasmejan,
 poljubi plan
 in prek poljan

razlij svoj bajni zlati soj,
 v ljubezni tajni daj žar svoj.

Zavriskaj, Zabréška planina,
 zbudita se, Stol in Golica,
 zaukaj v višave, Ljubelj!
 Pređrani se, poj, Zelenica
 in vriskaj v planinsko svirel
 od sonca žareča melina!
 Zarajajte, Triglav in Špik
 in Jalovec, poj razigran,
 med pesnice murk in planik,
 v strminah zapoj, encijan!

Zadóni nam, spev violin,
 oglasi se, pesen kitar,
 zvok tromb in srebrnih fanfar
 zbudite, duhovi planin!

O, vile, stopimo spet v raj,
 strnimo v veseli se ples,
 naj pesem doni do nebes
 in spet naj se vrača nazaj.

In venec iz belih planik,
iz cvetnih planinskih mladik
za našo kraljico povijmo!

In murke in encijan vmes
in nageljne gorske ter v ples
okoli kraljice se zlijmo.

O, sestre, v kraljestvu gora
je naše veselo donovje
in naše je carstvo gorovje
in pesem zvenjenje srca.

O, sonce, naš blesteči brat,
prihajaš v naš veseli krog
in ukaš v zlat pastirski rog
kot zal ovčar v objemu trat.

Iz dalj poslan
je svetel dan
kot zlat dvorjan
v kraljestvu sanj.

Planine ve
in ve, goré,
planike bele, murke zale
meline sončne, žarne skale,
me vile zdaj

še v zadnji raj
veselo pojemo
in vso ponlad
in žarek zlat

v pozdrav vam dajemo.

Naš svetel brat
nas vabi v grád,
v višave sončne in prostrane,
med zlate dvore in sobane.

(Sledi dalje)

Ljubinica

Ljubiti me samem.

(Konec)

Rdečkasti soj večno lučke se je lovil v njenih lasch. Ona pa je nepremično klečala. Ni slišala, da so se odprla težka cerkvena vrata, ni slišala korakov v cerkvi.

"O Bog? Zakaj ne tako preizkušaš? Odločila sem se že in srečna sem bila. A od danes dalje bova nesrečna dva. Saj Jurij ve, kaj si želim. Zakaj je kljub temu to storil? Vsenogočni! Naj bom samo Tvoja, naj ne mislim na drugo kot na Tvoje najrevnejše brate, ki bodo potrebovali mojih noči. Naj se vsa izčrpam v delu zanje."

Še je molila Marijani, nato pa je vstala in odšla. Mirnejša je bila njena notranjost, saj je Nekomu povedala svojo bolečino. Ni pa videla nikoga, ki je stal zadaj ob stebri in morda prav tako goreče molil kot preje ona. Bil je Jurij.

Od tedaj je minilo leto polno bojev, porazov in zmag. Prišle so ure, ko je bila Marijana prepričana, da je prav storila, a kmalu nato je spet dvonila. Morda jo Bog kliče drugam, kakor pa hoče sama? V tem letu je končala gimnazijo in naredila veliko maturo z odliko. Spet je bilo dona slavje, a Jurija ni bilo. Bolelo je to Marijano,

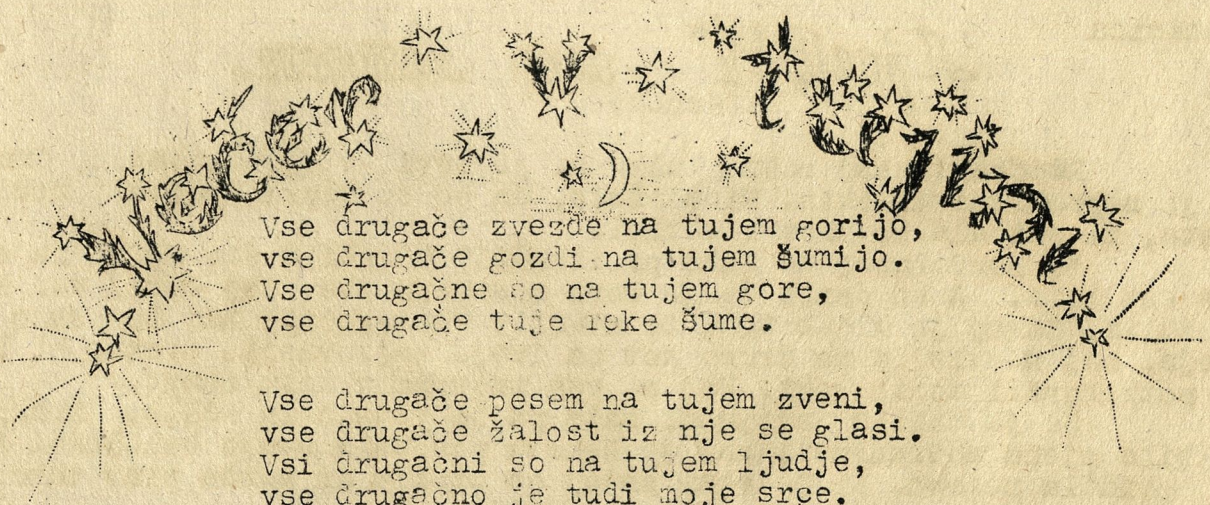
a kljub temu mu je bila hvaležna. S svojim prihodom bi ji spet odprli rane, ki so se že rahlo zacelile.

Minilo je spet leto. Marijana je že postala akademičarka. Doživljala je akademsko življenje z vsemi njegovimi težavami in radostmi. Včasih je videla Jurija, ki je končaval študij tehnike. Samo pozdravljal jo je in nič več. V Marijaninem srcu je že skoraj vladal mir, le včasih se ji je zdelo, da ob pozdravu v Jurijevih očeh leži rahel očitek.

Spet je prišel petnajsti oktober. Na Marijanino željo niso povabili nikogar, razen dveh Marijaninih prijateljev. Veselo so se zabavale vse popoldne.

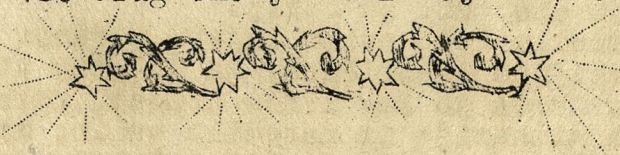
Zvečer pa je Marijana šla v svojo sobo. Na mizi je ležala knjiga, Jurijevo darilo pred dvema letoma. Na srčkasto izrezani vizitki je trepetal odpadel krizantemin listič. Marijana je sedla k mizici in odprla knjigo. Srčkasto vizitko pa je položila med krizanteme. Dve leti ni vzela te knjige. Tudi brala je ni, čeprav si je nekdanj tako želela, da bi jo prebrala še enkrat. Ko ji je bilo šestnajst let, jo je brala prvič. Od takrat je skrita želja, ki jo je že tako dolgo nosila v srcu, dobila jasnejše obrise. Požrtvovalni zdravnik je postal njen ideal. Tudi ona se je hotela žrtvovati, se vsa predati sobraton. Zavedala se je vseh težav, ki so povezane s tem poklicem, a se ni ustrašila. Junaško se je borila dve leti in se utrjevala v porazih in zmagah. In danes na svoj dvajseti rojstni dan je popolnoma mirno vzela knjigo z zlatim napisom iz knjižne omare in jo začela brati. Vse drugače je razumela žrtve zdravniškega poklica, s čisto drugačnim občutkom je spremljala požrtvovalnega zdravnika pri njegovih poklicnih dolžnostih.

Zmračilo se je že popolnoma. Marijana je zaprla knjigo in se naslonila na okno. Preko mesta je zapel zvon avemarijo. Prekrižala se je in molila. Tramvaj je cingljal po cesti, urni koraki pešca so odmevali po pločniku. Marijana se je spomnila na svoj osemnajsti rojstni dan. Misli so ji preletele dogodke dveh let in se ustavile pri Juriju. Ostale so mirne. Jurij je daleč od nje, nekje v Italiji. Odpotoval je, da še izpopolni svoje znanje. Morda je tudi on sklenil, da ostane sam, kakor bo ostala Marijana. In zmagala bo z božjo pomočjo, kakor je zmagala po vseh porazih v teh dveh letih.

Vse drugače zvezde na tujem gorijo,
vse drugače gozdi na tujem šumijo.
Vse drugačne so na tujem gore,
vse drugače tuje reke šume.

Vse drugače pesem na tujem zveni,
vse drugače žalost iz nje se glasi.
Vsi drugačni so na tujem ljudje,
vse drugačno je tudi moje srce.

PUSTNI TOREK.

Na ponedeljni dan, kakor pravijo na Blokah, delajo dopoldne še prav tako kakor ostale dni. Opoldne pa že postavi gospodinja na mizo prašičevo meso, krofe in pohanje (v Žirovnici "pohce"). V Cerknici spečejo "špehovko" (neke vrste potica z ocvirki), ki ji pravijo na Blokah "povalnica", pri svetem Vidu "povanca", na Loškem potoku pa "krompirjevka" (ker zamesijo krompirjevo testo). Popoldne vidiš našemljené otroke, zvečer pa tudi "ta velike mačkore". Pri Svetem Vidu naredé otroci "fašna" iz snega.

V Žirovnici ob enajstih, v Cerknici pa o polnoči, začno fantje leči ploč. Največkrat vlečejo kak star sod po vasi, tolčejo po njem, kriče, se pačijo in jokajo, da gre skozi ušesa. To noč si posebno privoščajo tista dekleta, ki jih imajo na piki. Nekateri se maščujejo nad njih s tem, da jim obesijo slannatega noža na drevo ali na streho, včasih ga pa tudi naslikajo z oljnato barvo na zid.

PEPELNICA:

Zjutraj gredo vsi k pepeljenju. Dopoldne navadno nič ne jedo. Opoldne pa nič ne zabelijo. V Cerknici pokopljejo ob treh pusta. Slannatega noža privlečejo s konji do mostu. Tu ga med žalostnim petjem in glasnim jekom zažgo in vržejo v vodo. Na Blokah ga prinesejo zvečer dekletu, ki se misli poročiti, a ji je spodletelo, ploč pod okno, včasih ga pa kar podnevi privleče s konji kaka maškara pred vežna vrata. Seveda je to za hišo velika sramota.

DELO V POSTU

Na polju delo zaradi snega navadno še počiva. Okoli Cerknice sade veliki teden krompir, na Blokah pa sejejo kapus na vrtove. Na Blokah pred veliko nočjo le vrtove posnažijo in napeljejo gnoj. Prvi gnoj in živino, ko gre prvič v brazde, poškrope z blagoslovljeno vodo. Preden začno z oranjem, prekrižajo zemljo z bičen in pravijo "Sveti križ božji!" Tudi ko naprezajo, napravijo isto. Pri svetem Vidu na dan sv. Jederti šivilje nič ne šivajo, da jim ne bi tega, kar bi naredile, snele miši.

SREDPOSTNA SREDA:

V Cerknici že zgodaj zjutraj rečejo otrokom, naj gredo gledati kako n. pr. na mostu žagajo "staro babo". Istotam namažejo fantje dekletu, kateri se je poroka razdrla, na steno pojaca.

TIHI TEDEN

Iz Nove vasi gredo v ponedeljek po cvetni nedelji na božjo pot k sv. Antonu na Reber. Nesejo mu v dar krače in podobne dobrote. Te cerkovnik proda in porabijo izkupiček za cerkvene potrebe.

CVETNA NEDELJA:

Na Blokah denejo v "lesen žegen" toliko enoletnih leskovih šib, kolikor imajo njiv. Drugod jih dajo 33, ker je bil Jezus toliko star. Poleg drugega zelenja vpletejo mladike sadnega drevja, staro zeljce, virh in hrenu podobno "korenino" veliki koren. Ponekod denejo v sredo tri krompirje, da bi bila dobra letina. Ne delajo visokih, ampak imajo raje bolj košate. Pri blagoslovu samem v cerkvi, se kosajo, kdo bo dvignil lutaro više, da se je bo "žegen bolj prijel"! Nazaj grede seveda teknujejo, kdo bo prvi. In ko se vrnejo,

obhodijo najprej čebelnjak, da bi vsi roji ostali doma. Nato "žegen" loj razdró. Leskovke spravijo, da jih bodo o kresu nesli na vsako njivo po eno. Oljkovo vejico zataknejo za sliko, kjer ostane do prihodnje Velike noči. Vejice bršljana pa zataknejo v vse slamnate strehe, da jih varujejo pred strelo. Nekaj ga dajo tudi živini. Ostalo posuše na peči, s čimer kadijo v velikem tednu. Le "koren" denejo v staren loncu v peč, da se dovolj posuši do velikega četrta, če je treba z njim kaditi.

VELIKI TEDEEN:

Veliki četrtek vstanejo gospodinje na Blokah že ob dveh, da potem kadijo po vseh prostorih. Tista, ki pokadi prva, bo tudi na polju prva. V Cerknici je ta dan sejem, ki mu pravijo "babji semenj", ker pridejo tja vse ženske od blizu in od daleč.

V petek na Blokah ne jedo dopoldne ničesar. Opoldne le prežganko, zvečer pa močnik. Vse je v znamenju globokega žalovanja. Živina počiva ves dan. "Na veliki petek, ko je Bog v zemlji, ni nič opravka z njo."

V soboto zjutraj se odpravijo z Blok že ob dveh k fari, kjer zanetijo ogenj in čakajo do jutra. Ob treh "drdrajo" sami namesto cerkovnika. - Kdor je pri raznašanju prvi, dobi največ daril in pri njih doma bodo prvi v delu skozi vse leto. Del tleče robe porazdelijo po njivah, kjer imajo posejano ozimino. V Žerovnici barvajo pirhe tako, da jih najprej opišejo z voskom, skuhamo v prežulki, zdrgnejo z njih vosek in nanažejo z maščobo, da se lepše svetijo. Na Blokah jih dajo v mravljišče, da jih opikajo mravlje, nato jih obarvajo s prežulko ali čebulo. Tista, ki nese popoldan žegen, mora ineti nov predpasnik, včasih tudi ruto. Poleg kolača in ostalih dobrot priložijo še pet pirhov - pet Kristusovih ran - in tri hrenove korenine - žebliji, s katerimi je bil pribit naš Gospod. Tista, ki prihiti prva domov, se bo tudi prva poročila. Do vstajenja mora biti vse že v najlepšem redu.

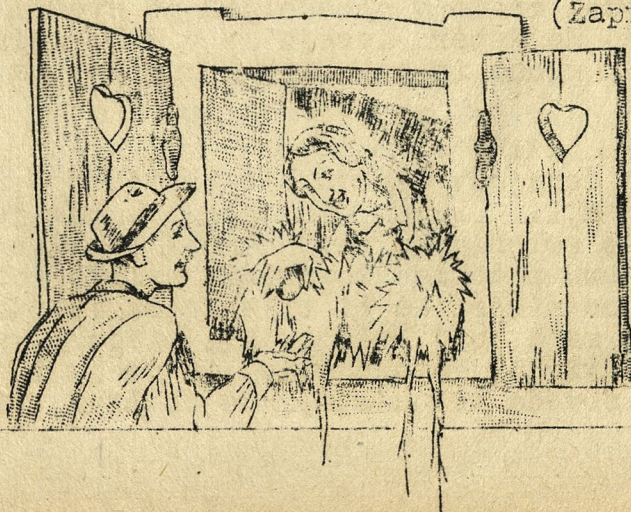
VELIKA NEDELJA:

Na Blokah živino že zelo zgodaj nakrajajo in jo še pred prvo mašo, da ni bila zdrava in brez nesreč. Po maši jedo žegen. Pri tem ne sme nihče panjkati. Zareže ga vedno gospodar. Žegen dajo pokusiti tudi sosedom in sorodnikom.

Popoldne trkajo in sekajo pirhe "za prijet" ali pa "za skrit". Poredneži si naredo smolike (skozi luknjico izpihajo beljak in rumenjaki, ter ulijejo v prazno lupino smole) ali posuše jajca v dimniku (jajce obesijo v dimnik tako, da visi s konico navzdol). Taki pirhi so zelo trdni in oni, ki s takim trka, bo gotovo zmagal. Toda gorje, ako pridejo tace mu goljufu na sled. Pošteno mu izprašijo hlače, če le ne odnese petá še pravočasno.

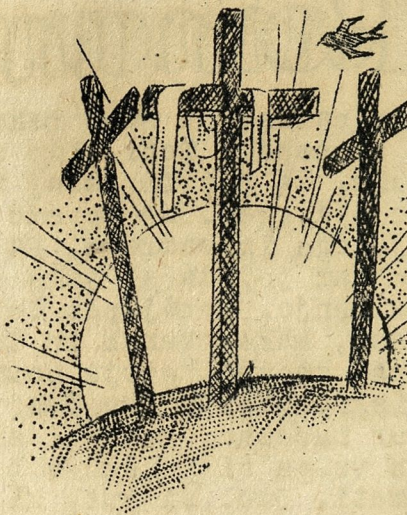
Na ponedeljek obiskujejo sorodnike, fantje pa hodijo k dekletom po pirhe.

(Zapisala F.S.)

Riko

VELIKI PETEK

Utihnili zvonovi so v tej uri,
prekinil knet na njivi je oranje,
vsa vas zavila je v pričakovanje,
berač ne išče danes blagih duri.

Poslal je Bog na svet trpljenje Sina,
da rešil hlapca bi, ki je bolan,
kot gobavec je z ranami obdan,
da skozi noč popelje v dan trpina.

Tesno človeku je, ko stopi v hram,
še luč je večna danes ugasnila,
ko je človeška strast Boga ubila.

Na križ razpeli so ga težki grehi,
omočil ustnice nam je v utehi,
zdaj vem, pri kom usmiljenje imam.

KORNELIJ

- K -

"Oče, v tvoje roke izročim svojo dušo!"

Zemlja se je stresla v strašnem krču, vsemu stvarstvu se je zagnusil podel zločin, storjen Najvišjemu.

Tema je obdala Kalvarijo in vso njeno okolico. Stotnik Kornelij je v nemi grozi zasedel konja, ki se je v nagonskem strahu zapodil proti domu. Kornelij v razburjenosti ni pomislil, da ga dolžnost kliče k pretorju. Predal se je živali in drvel z njo v temo.

Tu in tam je zagledal pred seboj po dvoje od strahu široko razprtih zenic, ki so v divjem strahu odskočile izpred kopit podivjanega konja. Konj je drvel in se spotikal... Kornelij je kar čutil, kako se žival trese in poti v strašnem naporu.

Začel je premišljevati. Pred očmi je zagledal preroka iz Nazareta, ki mu je rekel one zveličavne besede: "Pusti vse in pojdi za menoj!"

Da, prav tega so razpeli na križ...

In on je pomagal ubiti pravičnega!

V hudi dušni bolečini je Kornelij zadril ostroge v konja, ki je še huje drvel v temo. Nenadno je začutil pod konjskimi kopiti kamenite plošče donačnega atrija. Konj se je s poslednjimi silami pogrižal pred hlev in še preden se je zrušil, je stotnik odskočil raz sedla in se opotel v avlo. V njenem kotu je zagledal trepetajočo žensko postavo, ki so ji razpuščeni lasje pokrivali obraz. Nesigurno se ji je bližal in šele tik zraven nje spoznal svojo hčerko. Tedaj je ona sunkovito razprla lase in se mu vrgla v objem. S poslednjimi močmi je vprašala: "Ali so ga križali?" Glas je izražal veliko trpljenje, vendar ne nevere.

"Da - smo - ga, Njega, Sina božjega!"

Dolgo časa sta v nemi bolečini slonela drug ob drugem. Hči in oče sta čutila, da ju je ravno to trpljenje zbližalo in ju združilo v skupni veri. Usta obeh so nemo izgovarjala: "Credo... credo v vstajenje in odrešenje po Jezusu Kristusu, križanem na Kalvariji..."

+ Našem Romanu

Zopet so zapeli taboriščni zvonovi in naznanili smrt nekoga iz naše srede. In to pot, Roman so zapeli Tebi. Kdo si je mislil lani o smrti Dučkičeve Ruže, da boš Ti tedaj tako poln življenja, naslednji, ki bo podlegel. Ne moremo se Te drugače predstavljati kot nasnejanega in vedrega. Pa vendar - bridka resnica je - mrtev si. Hudo nam je, da si tako mlad, poln upov moral končati svoje zemeljsko življenje. Komaj pet let star si izgubil mano in zato že zgodaj okušal, kako grenak in tenek je kruh, ki ga režejo drugi. Ker si že zgodaj spoznal gorje pomanjkanja, si znal vedno bližnjemu pomagati v stiski. Ohčujemo Tvojo radodarnost, saj nisi bil prav na nobeno stvar navezan, zavedal si se, kako so vse zemeljske stvari minljive. Brez vsega si prišel v begunstvo. Pa tudi pozneje nisi hotel ničesar imeti. Imel si čut, ki hitro opazi potrebo bližnjega in potem nisi čakal, da Te kdo v potrebi ošesa prosi, ampak si sam radodarno poklonil. Zvesto si se držal skavtskega zakonika, ki pravi, da je skavt uslužen. Kako hitro si s svojim vedrim korakom priskočil, kjer je bila potrebna pomoč. Ja, celo tedaj, ko si bil že bolan, si bil vedno v uslugo. Spominjam se niti ene prilike, da bi bil komu odklonil uslugo, čeprav bi bilo to dostikrat bolje za Tvoje zdravje.

Kako je Romanu? so spraševali bolniki v ambulanti, potem ko si bil odpeljan v zdravilišče. Od tedaj so te močno pogroščali, saj si jih Ti najbolj znal kratkočasiti, da so med tem pozabljali na svoje trpljenje. Bolniška soba je skoro izgubila svoj videz, ko si Ti stopil in prinesel obilo smeha in dobre volje. In s kakšnim veseljem si včasih dan za dnem zahajal v salezijanski zavod na Rakovniku, kjer si preživel mnogo lepih uric in prejel marsikatero pomoč. Tukaj se je tudi vnela Tvoja ljubezen do nebeške Matere, ko si vstopil v Marijin vrtec. Tudi angelsko službo - ministriranje si opravljal vestno. Zate ni bila prezgodnja nobena ura, da ne bi pohitel v rakovniško cerkev ministrirat. Ganljivo je bilo, ko je ob Tvojem grobu zadonela ona tako lepa slovenska žalostinka "Vigred se povrne..." Govornik je ob grobu nam odkril tudi temno poglavje Tvojega življenja, Tvoje trpljenje. Toda zate ni bilo temnih, ker si ga prenašal z nasmehom in vedrostjo. Hudo nam je bilo, ko je padala prst na krsto, v kateri počiva Tvoje mlado truplo, tova vera nam pravi, da pride za tem telesnim, drugo, boljše življenje. Ob tej misli Te zopet blagrujem, da si tako srečno končal svoje zemeljsko potovanje in pohitel naproti cilju, za katerega si bil ustvarjen.

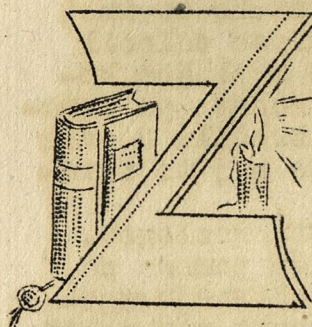
"Blagor mrtvim, kateri umrjejo v Gospodu. Odslej govori duh, naj se spočijejo od svojega truda, zakaj njih dela gredo za njimi," pravi sveti J. nez v Razodetju. Malo let si dočakal, toda nabral si mnogo bogastva za nebesa. Vneto si častil Marijo, saj je bila Tvoja mati, ker zemeljske nisi več imel. Da bi jo boljše častil, si vstopil v vrste kongreganistov. Sedaj poješ pred Njenim prestolom svoj večni Magnificat... Naše pomladi Ti ni bilo dano dočakati, zato pa se je sedaj veseliš v nebesih. Vrnitve v našo slovensko domovino tudi nisi dočakal, toda sedaj že vživaš prijetnosti nebeške domovine.

Nas pa, ki smo ostali v tej solzni dolini, vneto priporočaj nebeški Materi. Zbogom in na svidenje, Roman!

Valerijan.

Sir Richard Livingstone
Predsednik Corpus-Christi-College in Oxford

ZAKAJ SE UČIMO MRTVIH JEZIKOV?

Zakaj naj bi se učili latinščine in grščine? Iz treh razlogov se učimo jezikov. Prvič, da jih govorimo. Pa to se latinščine in grščine ne tiče. Drugič, da nam postane slovstvo v posameznih jezikih dostopno. Latinski jezik ima obsežno slovstvo, ki pa ni nič večje kakor francosko, čeravno pa je njegov vpliv dalekosežnejši. Grški jezik ima - po moji sodbi - najobsežnejše slovstvo v Evropi. Goethe - da navedem samo eno pričo - je napisal: Študirajte Shakespearea, študirajte Molièreja, zlasti pa se ukvarjajte s študijem stare grščine in brez prestanka s starimi Grki! "Te sodbe ni izrekel Goethe tjavendan, da bi jo lahko mirno prezrli. Toda - boste rekli - saj vendar vsak lahko slovstva prebira v dobrih prevodih. Prepričan sem, da so prevodi zelo pomembni za óne, ki ne morejo brati izvirkov. Pa so koristni tudi za takšne, ki so kos jeziku. Bolje je namreč brati Sofokleja, Platona, Vergila in Tacita vsaj v prevodu, kakor pa jih sploh ne brati. Neprimerno bolje pa je seveda branje v izvirku.

"Duh poezije," pravi neki kritik, "je tako občutljiv, da se razblini pri prevajanju iz enega jezika v drugi." Ravno to velja tudi za prozo.

Človekov značaj se kaže v besedah.

Pa je še tretji razlog, da se učimo tujega jezika. Za marsikoga je zelo zanimivo opazovanje, kako so ljudje poskušali dati svojim mislim izraze v besedah. Na ta način lahko spoznamo človekov značaj, kakor se zrcali v njegovi govorici. Pri pravilnem presojanju se nam mora zdeti naravnost tragično popolno nepoznanje najvažnejših evropskih jezikov, ki sta tako pomembna in ki se tako razločujeta od našega jezika.

Glede zgoščenega in jedrnatega načina izražanja se noben jezik ne da primerjati z latinskim. "To je jezik vojaških taborišč za generale," kakor pravi Heine, ki ni bil vnet za Rimljane, "jezik za državne odredbe, jezik za zakonodavca; skratka jezik za brezčutno srce rimskega ljudstva." Jezik, ki je vreden, da ga vklešemo v marmor. Še dandanašnji ga beremo v kamnu in marmorju, kadar ga uporabljamo za napise, ker noben drug jezik ne zmore toliko in tako značilno povedati v tako zgoščeni obliki.

Vse drugače pa je z grščino. Coleridge je rekel, da "vsebuje vse prednosti vseh jezikov" Shelley, "da prekaša vsak jezik zapadnega sveta." In, resnično, noben evropski jezik ne more - tudi angleški ne, kljub vsemu svojemu izraznemu bogastvu - tekrovati z grškim glede njegove natančnosti, bogate izraznosti, s katero lahko podaja najnežnejše in najbolj neznatno miselne utrinke. Grščina sicer ne more vsega tako izraziti kakor latinščina, je pa veliko bolj prožna in ima neprimerno bolj bogato slovstvo. "Grščina je kakor vzenina," je dejal dr. Johnson, "vsak ima toliko od nje, kolikor more iz nje dojeti z očesom."

Vsekakor se bo tega jezika učila vedno le manjšina; óni pa, ki se ga uče, postanejo deležni ene izmed velikih dobrin sveta.

Navedel sem dva razloga, zakaj se je treba učiti latinščine in grščine: zaradi jezika in zaradi slovstva. Omenim naj pa še dva nova razloga, ki pa se tičeta le grščine in latinščine, medtem ko za druge jezike ne prideta vpoštev.

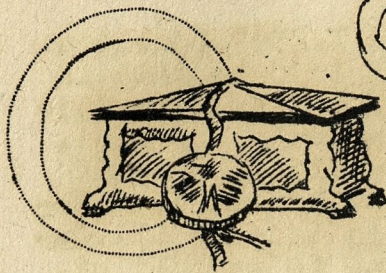
Najprej se hočem ustaviti pri latinščini. Ko bi imel na izbiro, ali naj se učim latinščine ali grščine, bi se odločil za grščino. Predvsem ji moram biti vsaj osebno bolj hvaležen kakor kateremu koli drugemu činitelju svoje vzgoje. Vendar pa pomeni za višjo vzgojno stopnjo latinščina po svojem izročilu še vse več. Zategadelj je zelo važno praktično vprašanje, če naj to izročilo ohranimo in v kateri obliki.

Za ohranitev tega izročila je cela vrsta razlogov. med katerimi so eni bolj drugi manj važni. Bistvenega pomena pa je za vse tiste, ki se posvečajo podrobnejšemu proučevanju zgodovine in prava. Pomaga tudi pri učenju tako imenovanih romanskih jezikov: francoščine, italijanščine in španščine, katerih podlaga je. Zato je neobhodno potrebna tistemu, ki se znanstveno ukvarja s temi jeziki. Toda glavni moj razlog, zaradi katerega bo želel, da bi se moral vsak učiti latinščine, pa utegne kaj verjetno pri mnogih vzbuditi začudenje. Povem naj kar brez ovinkov: latinščine se je treba učiti za lažje razumevanje in pisanje angleškega jezika. Ni namreč boljšega sredstva, ki bi nas vzgajalo v pravilnem mišljenju.

Ko bi latinščina prenehala biti bistveni del višje izobrazbe - prav nič ne dvomim - bi raven angleščine, kakor jo pišemo, padla še globlje. Šej je zdrsnila že na prav najnižjo stopnjo. Samo primerjajmo angleščino, kakor so jo pisali navadni pisatelji v zadnjem stoletju, z današnjo in videli bomo, da pišemo danes veliko slabše, kakor pa so pisali naši očetje. Resda imamo odlična dela, toda splošna raven je padla. Danes je več puhlih, zabrisanih, brezraznih stilističnih proizvodov kakor kdaj koli prej. To nezadovoljanje, ki dandanašnji narašča vzporedno z zapostavljanjem latinščine v višjem šolstvu, ima - po mojem mnenju - svoj vzrok ravno v tem. Moje mnenje potrjuje tudi primer Amerike, kjer je raven pisateljstva še vse nižja kakor pri nas. Tam je učenje latinščine prišlo še bolj ob kredit kakor pri nas. Nikakor pa nimam pri tem v mislih ameriških romanov ali govorov, koder očituje angleški jezik veliko večjo živahnost in stvariteljsko silo kakor pri nas. Mislim le na navadno, resno pisateljsko udejstvovanje. Slučajno sem nedavno bral precej ameriških del o vzgoji in sem videl, kar se sloga tiče, kako pušta in dolgočasna.

Kako naj bo tedaj znanje latinščine v korist angleškemu pisanju in v obrambo zoper slabo pisanje? En razlog je očitno: da lahko prav pišemo, moramo poznati pravi pomen besed, ki se jih poslužujemo. Jasno pa je, da nam bo to lažje, če bomo poznali jezik, iz katerega so besede izpeljane. Po sedanjem stanju je nekako 60% angleških besed latinskega izvora. Gre pa prav za težje primere. Pri besedah anglosaksonskega izvora ni mogoče huje grešiti - to so besede, kakor "boat"/nem. das Boot/, "house"/nem. das Haus/, "fight"/nem. fechten/, "smell"/nem. schmelten/. - Svoj pomen imajo napisan tako rekoč na čelu. Težje besede v angleščini so pa pogosto grškega ali latinskega izvora, n. pr.: depreciate/od lat. de+pretium/, deviate/iz lat. de via/, endorse/iz lat. in+dorsum/, oblivious/iz lat. obliviosus/. To so besede, pri katerih kaj lahko zabredemo v zmoto; obvaruje pa nas pred njo samo poznanje njihnega izvora. Dalje.

CEHIN

Prvotni način obrti je bil ta, da se je vse, česar je družina potrebovala, izdelovalo doma, tako sukno, platno, obleka, orodje in razno pohištvo. Tako vsaj je bilo urejeno na velikih frankovskih dvorih. Karel Veliki je ukazal, naj vsak grof pazi na to, da bo v njegovem okrožju vedno dovolj izurjenih rokodelcev. Enako so skrbeli posestniki velikih zemljišč, škofi, samostani in dr. gospoda za spretno obrtnike na svojih posestvih. Najstarejše obrtnike na Kranjskem imamo zapisane na pristavah brižin škofov. Na gradovih so opravljali to delo domači robovi ali podložniki, ki so morali preskrbeti svojega gospoda z vsem potrebnim.

Ako nam te razmere predstavljajo nenški vpliv na razvoj naše obrti, imamo pa vendar po naših krajih še nekaj sledov, ki nas sponinjajo na stari slovenski rokodelstvu.

Znano je, da so se že stari Slovani ukvarjali z obrtnostjo, in sicer tako, da se je ukvarjala ena zadruga ali vas vedno z istim rokodelstvom, ki ga je bil opravljal že praded zadruga in za njim vsi njegovi potomci od roda do roda. Tako so bili v čni vasi sami kolarji, v drugi kovači, v tretji lončarji itd.

Da se bili tudi pri nas po raznih krajih domače obrti udomačene, poročajo tudi zgodovinski viri. Posebno razširjeno je bilo lončarstvo, ker so lončene peči in posode povsod potrebovali. Prav tako je bilo po kmetih mnogo tkalcev in suknarjev. "Ribniška suha roba" je izpričana v 15. stoletju.

Ko so obrtniki postali poseben stan z vel. privilegiji in pravicami in kmet ni mogel več prosto kupčevati s svojimi izdelki, pa jih niti ni smel na mest. trgu več razpoložiti na prodaj, ako ni pripadal k organiziranemu cechovstvu, je morala domača obrt propadati.

Obrtnike je vleklo v mesta marsikaj. Ker je tamkaj skupaj bivalo več odličnejših in imovitejših ljudi, je bilo tudi več zaslužka, redne mestne sejme so obiskovali ljudje od blizu in daleč in slednjič so tudi mest. obrtniki hodili s trgovci na kupčijo izven dežele in svoje izdelke smeli povsod prosto prodajati. Kjer so se mesta hitreje razvila, kakor na Koroškem, tam imamo tudi obrtnike že zgodaj omenjene, v Beljaku in Brežah že v 12. stol., drugod se pojavijo šele v 13. in 14. stoletju.

Mestno obrtništvo se je začelo posebno razvijati, odkar se je pričelo združevati v zadruga ali cehe. Rokodelski cehi /Zünfte/ so nastali iz cerkvenih bratovščin in so imeli izprva le verske namene: povzdigo božje službe, praznovanje svoj. patrona, napravo lastne kapelle, oltarja ali zastave. Take bratovščine so imeli po mal. mestih in trgih vsi obrtniki skupaj; ko so se pa rokodelci vedno bolj množili, so se pričele tudi bratovščine ločiti po raznih rokodelstvih. Toda tudi iz teh cerkvenih družb so knalu nastale strokovne organizacije z važnimi obrtnimi, trgovskimi in dr. politič. pravicami, ki so popolnoma obvladale vse panoge rokodelstva, tako da nihče ni smel opravljati obrti, kdor ni bil ud kake rokodelske zadruga. Ta prehod iz cerkven. bratovščin v zadruga z obrtnimi

pravici, nam posebno jasno kaže neka listina iz l. 1399. Ljubljana. krojači so imeli takrat pri mest. cerkvi sv. Nikolaja bratovščino sv. Rešnjega Telesa in oskrbovali svoj oltar z vsem potrebnim. Vojvoda Viljem pa je dal 16. nov. 1399 tej bratovščini važne pravice, da smejo v Ljubljani izključno le njihni udje opravljati krojaško obrt. V tistem času so se združili tudi krznarji v bratovščino. Rokodelske pravice sta ji dala brata Albrecht III. in Leopold III. Tujin krznarjem je bilo v Lj. nakupovanje kožuhovine in opravljanje krznar. del prepovedano. Tujec ni smel v Lj. kupiti nobene kožuhovine, razen s posredovanjem prispežnega krznar. mošetarja. Izjema je delala le pelhovina, ki so jo prosto prodajali in kupovali, pa tudi to je bilo treba kupiti najmanj 10 kožic.

Najbolj se je dvignilo cehovstvo v 15. stol., ki je bilo tudi za razvoj naš. mest vel. pomena. V Lj. so razen bratovščine krznarjev in krojačev omenja še zadruga čevljarjev in mesar. bratovščina. V Novem mestu so 1472 v nek. kupnem pismu le splošno omenjeni cehovci/Zechleute/. V Kamniku je bila bratovščina sv. Duha stanvska bratovščina čevljarjev. Kranj, Lož in Višnja gora so dobili združno organizacijo menda šele v začetku 16. stol. V Gorici je dal grof Ivan 1455 obrt. pravice in privilegije bratovščinam krojačev, čevljarjev in krznarjev. Hkrati je odredil, da se smejo predajalne lope napravljati le v mestu in morajo kmetje iz okolice tja prihajati kupovat, česar potrebujejo. Kdor ni bil ud zadruga, ni smel po vsej goriški deželi opravljati rokodelstva. Zelo razvite je bile združno življenje v Škofji Loki. Stanov. družbe, ki so bile tu osnovane, so imele značaj pravih rokodel. zadrug. Brižin. škofi so jim /1457 oz. 1475/ potrdili obrt. red. Omenjene so zadruga krojačev, čevljarjev, krznarjev, kovačev, žebeljarjev, lončarjev. Naj tu navedemo nekatere podrobnosti:

Kdor je hotel postati krznar. mojster, je moral biti zakonitega rodu in se izkazati s kakim mojstrskim delom. Kovači so bili v mestu najbolj mnogoštevilni, ker tu so se obdelovale največ gorenj. železa. Kovaški „hlapeci“ so imeli vedno dovolj dela, mnogokrat so se najstri kar trgali zanje in si jih drug drugemu odgovarjali. Mojstra si je smel izbrati vsak, katerega si je hotel in si prebrati drugega, vendar pa je moral prej službo odpovedati in stopiti iz nje šele po dogovorjenem času. Tudi mojstri niso smeli sprejeti penegača prej, kakor da je doslužil dogovorjeni čas. Ako se je kdo proti temu pregrešil, je bil po zadrugi kaznovan, in sicer kovač z dvojno globo. Pravila so tudi določala, da mojstri ne smejo plačevati pomočnikov po številu izdelanega blaga, ampak na dan. Da se ne prigeodi kaka nesreča od ognja, so morale biti kovaške peči pregledane dvakrat na leto. Lončarji so poleg dr. pravil sprejeli v svoj obrt. red tudi določilo, da ne sme noben mojster sprejeti kakoga dela, ki je bilo naročeno že pri drug. mojstru. Za lončarske pomočnike/„hlapece“/ je bila teden. plača natanko določena. Vajenci so se morali učiti 3 polna leta. Ako je kdo pobegnil, ga ni smel sprejeti noben drug mojster. Vsi cchi so imeli svoje patrone, cehov. praznike, in so bili dolžni udeleževati se procesije sv. Rešnjega Telesa.

Zadruga so imele zlasti dvojni namen: varovati svojo izključno pravico do obrti proti „nepoštenim rokodelcem“ ali „šušnarjem“, h katerim so šteli vse rokodelce na kmetih in vse tiste, ki niso bili vpisani v zadrugo, in po penagati svojih udov v kaznih potrebah življenja. Zato so cchi imeli svoje inovino, zenljišča, gozde, mlino.

Vsaka zadruga je imela svoj dom/„jopergo“, „herberge“/, kjer so v varni skrinji hranili listine, na katerih so bile zapisane zadruž. pravice in svoboščine. Tu so se zbirali mojstri na posvetovanje, se oglašali potujoči pomočniki, prenočevali in čakali dela. Zadruga je sprejemala vajence in nadzorovala njih učenje. Enako je nadzorovala pomočnike in mojstre, kako opravljajo svojo obrt. Huda kazen je zadela mojstra, ki je izdeloval slabo blago in tako pripravil donačo obrt v slab glas. Število mojstrov je bilo natanko določeno. Novega mojstra je sprejela zadruga šele tedaj, kadar je izmed star. mojstrov kateri umrl, opustil svoj obrt ali pa izgubil svoje cehov. pravico. Le z velik. trudom in obilnimi stroški je dosegel kak pomočnik, da so mu priznali mojstrske pravice. Pomočniki in vajenci so pripadali k družini svojega mojstra, ki jim je dajal stanovanje in hrano, nadzoroval njih. življenje in vedenje in skrbel, da so izpolnjevali ver. dolžnosti. Z njimi se je udeleževal cerkven. svečanosti, katerih so se udeleževali vsi cehi, vsak s svojo zastavo.

Da niso cehi preveč izrabljali svoj. obrt. pravice v škodo odjemalcev, zato je skrbelo mest. gosposka, ki je nadzorovala njih obrt. red, določala ceno njih izdelkov in pazila na to, da so rabili pravo mero in vage. Cesar Friderik III. je n. pr. ukazal l. 1435., naj ina mesar. zadruga v Št. Vidu na Ker. redno 12 mojstrov in naj prodaja meso po navadni težnici. Dva zvedena meščana pa naj določata cene posameznih vrst mesa. Mestno sodišče je dobivalo od nje na leto 8 mark vinarjev in jezike od zaklane živine. Mlinarji, peki in pivovarnarji so smeli imeti le po 12 prašičev. Kar jih je bilo več, jih je zaklenil ces. vicedom/blagajnik/. Mest. sodnik je tudi pazil na to, da speko peku toliko kruha, kolikor ga mesto potrebuje. Zato je hodil sam gledat, ali imajo potrebno zalogo moka, ali peko dosti velike hlebe in ali se drže postavne cene. Premajhne hlebe je pekon jemal in daroval ubožcem.

Zadružna organizacija je bila rokodelcem močna opora. Varovala jih je kvarnega vpliva neukih ljudi in divje konkurence, pospeševala napredek obrti, zagotovila vsem rokodelcem pošten zaslužek in mnogim pripomogla do gnot. blagostanja. Zato je bil resničen stari pregovor: „R o k o d e l s t v o i n a z l a t o d n o.“

ZAVETNIKI CEHOV

1. BARVARJI/strojarji, usnjarji/časte sv. apostola SIMONA GOREČNIKA, 28. oktobra
2. BRIVCI/glavnikarji, mazilarji/časte sv. MAGDALENO, 22. jul., in sv. LUDOVICA, 25. avgusta
3. ČEVLJARJI/jernenarji, strojarji, rokavičarji/časte sv. mučenca KRISPINA in KRISPINIJANA, 25. oktobra
4. DIMNIKARJI/pivovarji, sodarji, nilarji/časte sv. FLORIJANA, 4. maja
5. GOSTILNIŠARJI/lončarji, vinogradniki/časte sv. GOARJA, 6. julija
6. GOZDARJI/lovci, optiki, kovin. delavci/časte sv. HUBERTA, 3. novembra
7. KAMNOSEKI/zidarji, konjerejci/časte sv. ŠTEFANA, mučenca, 26. decembra
8. KLEPARJI/okloparji/časte sv. VILJEMA Velikega, 10. februarja
9. KLJUČAVNIČARJI/colnarji, urarji/časte sv. PETRA, 29. junija.

Prihodnjič dalje

Milica:

IZ MATEMATIČNEGA KABINETA

K Rothschildu je prišel berač in ga poprosil milodara. Bogataš je bil dobre volje, beraču je dal dvajsetak. Naslednjega dne je šel berač zopet "žicat". Dobil je desetak. Naslednjega dne je šel zopet. Tudi tretji dan se je zglasil pri bogatašu, dobil je petak. In tako sta nadaljevala, vsak dan je bilo darilo polovico manjše kot prejšnji dan.

Kaj meniš, v koliko dneh bi naš berač zbral skupaj dva dvajsetaka, torej dvojni zaslužek prvega dne? Vsekakor je do drugi in tretji dan "nažical" $3/4$ tega, kar prvi dan. Pa vendar - čeprav bi hodil vse leto ali magari do svoje smrti vsak dan k bogatašu, nikoli ne bi zbral berač po omenjenem ključu dvojnega darila prvega dne.

V sedmi šoli se boš učil, da gre tu za tkz. geometrično zaporedje, če vzamemo darila prvega dne za enoto, potem je vsota vseh dnevnih obrokov $1 + 1/2 + 1/4 + 1/8 + 1/16 + \dots$

Ta vsota pa nikoli ne doseže vrednosti 2. To se pravi, vsota vseh obrokov je vsekakor manjša od 2 desetakov.

Berač je to že čez nekaj dni ugotovil, zato je prosil bogataša, da dovoli malo korekturo v postopku in sicer takole: Prvi dan naj bi dobil dvajsetak, drugi dan $1/2$ tega, tretji dan $1/4$, četrti dan $1/8$ itd. Rothschild je kajpada preudaril in - videč, da njegova listnica to prenore - privolil.

No, kako pa se je zdaj stvar iztekla? Celokupna vsota vseh dnevnih obrokov bi bila

$$1 + 1/2 + 1/3 + 1/4 + 1/5 + 1/6 + 1/7 + \dots$$

Tako vrsto števil imenujemo v matematiki harmonično zaporedje. Zgornjo vsoto moremo pisati

$$1 + 1/2 + (1/3 + 1/4) + (1/5 + 1/6 + 1/7 + 1/8) + (1/9 + \dots + 1/16) + \dots$$

Manjša od te vsote je vsota

$$1 + 1/2 + (1/4 + 1/4) + (1/8 + 1/8 + 1/8 + 1/8) + (1/16 + 1/16 + \dots + 1/16) + \dots$$

ali $1 + 1/2 + 1/2 + 1/2 + 1/2 + \dots$

Očividno je ta vsota tem večja, čim večje je število členov zaporedja. Če bi bilo teh členov neskončno mnogo, bi postala tudi vsota neskončno velika. Jasno, da bi bila neskončno velika tudi prvotna harmonična vrsta.

Če zdaj to ugotovitev prenesemo na beračev predlog, vidimo, da bi berač prejel po 4 dneh več kot 40 šil., po 8 dneh več kot 50 šil., po 16 dneh nad 60 šil., po preteku 1 leta celo več kot 100 šil., po 25 letih nad 150 šil., itd. Omenjena vsota raste praktično sicer zelo počasi, teoretično pa vendar do katerekoli višine.

PITAGOREJSKA ŠTEVILA

Tako, pravino številom (racionalnim), ki ustrezajo Pitagorovemu izreku o pravih trikotnikih. Vsi, ki ste že prekoračili "oslovski most", veste, da se pri zahtevnih uporabnih nalogah včasih pojavi lep rezultat, drugič zopet ne. Če hočeš dobiti za vse trikotniške stranice racionalna števila, tedaj uporabiš obrazec:

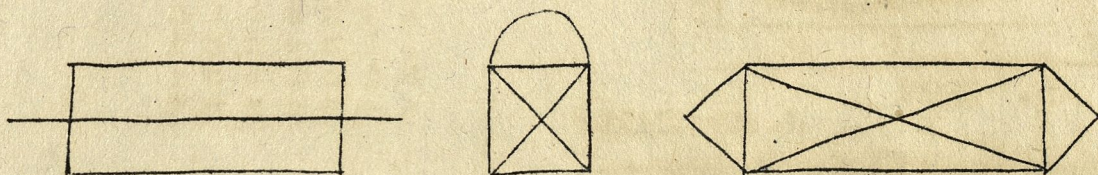
$$a = 2xy, \quad b = x^2 - y^2, \quad c = x^2 + y^2$$

kjer sta x in y kateri koli celi števili. - N.pr. $x = 2$ in $y = 1$ dobiš $a = 4$, $b = 3$, $c = 5$ (znani primer za Pitagorov izrek). Ali za $x = 3$, $y = 2$, dobiš $a = 12$, $b = 5$, $c = 13$, za katere velja enačba $144 + 25 = 169$.

Poišči še sam nokaj podatkov in si sestavi preglednico Pitagorejskih števil!

0	.	9	1	=	1
1	.	9	2	=	11
12	.	9	3	=	111
123	.	9	4	=	1111
1234	.	9	5	=	11111
12345	.	9	6	=	111111
123456	.	9	7	=	1111111
1234567	.	9	8	=	11111111
12345678	.	9	9	=	111111111
123456789	.	9	10	=	1111111111

NARIŠI Z ENO SAMO POTEZO:

DOPOLNI: Zapiši po vrsti vse številke 1 - 9, nato pa med nje postavi računske znake + ali - ali . tako, da dobiš za rezultat 100! (Začneš takole: 1 + 2 . 3 + 4 5 6 7 8 9 = 100)

UREDNIŠKOV KOTICEKOV

Kot ste že sami opazili, je marčeva številka na nižji stopnji. Zakaj? Vprašajte se tudi vi sami. Najlepše pa boste rešili to vprašanje, ako pošljete take prispevke, kakršne bi radi sami našli v Cvetju. Mislim, da bo to najprimernejša rešitev na gornje vprašanje.

Da pa ni bilo tako, kot ste pričakovali, so delno pripomogle tudi razmere, v katerih je list izšel. Tako se je Cvetje vendarle oprostilo ledu, ki ga je stisnil v svoj mrzel objem meseca decembra in upam, da bo sedaj šlo tako, kot treba.

Za uganke imate prav malo uspeha, da si kaj radi povdarjate smisel za praktičnost in za vse ostalo, kar nima zveze z poezijo. Bolje bi bilo, da bi nagrade naprej objavljali, toda tega ne morem. Tako. Ako ne bo v tem oziru boljše, bom prostor porabil za koristnejše stvari.

Valerijam: Ste preveč na široko zasnovali. Zajeli ste prevelik kos življenja in zato ni tako obdelano, kot bi moralo biti. Najbolje bo, da vse še enkrat prenislate in dopolnite ali razdelite na manjše utrinke. Samo na sebi je dobro.

n.t.: Premalo močno, kakor tudi prekratko. Mislim, da bi se lahko lotili kaj večjega.

Riko: Nisem mogel vsega objaviti. Je zmanjkalo prostora.

ZADOVOLJNE IN BLAGO
SLOVLJENE PRAZNIKE
VSEM!

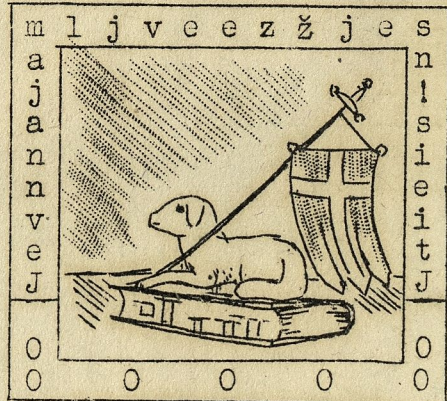
Urednik

Ni vsaka nesreča prekletstvo; toda zgodnja odpoved je česte blagoslov. Težave, ki smo jih obvladali, nam ne služijo le v nauk, marveč nas tudi krepijo za kasnejše boje.

Charpe

U G A N K K E

1. VELIKONOČNO JUTRO!

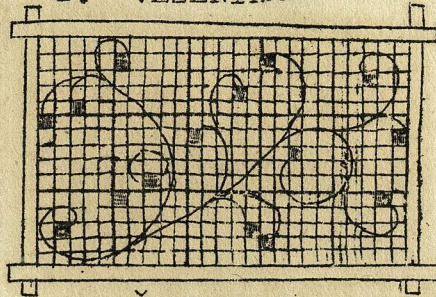

3. NOTE

J. Svetlikar

2. VEZENINA

4. ČRKOVNICA

b v k č e i š
 l l n e e k i
 a i o l b o !
 e e a z n n t

REŠITVE UGANK IZ MARČEVE ŠTEVILKE

1. SPOROČILO IZ AFRIKE:

Črka pove, iz katerega imena na zemljevidu vzamem črko, ki jo pove številka.

3. ZLOGOVNICA

C e r k e z
 a d v e n t
 s a f i r
 j e g u l j a
 e b o n i t
 z a s t o r
 l e v k o j a
 a n d r o m e d a
 t r i j a s
 o r i n o k o

2. LESTVA

O		I
t	e	r
r		a
o	b	e
c		P
i	l	o
s		e
o	s	t
n		e
c	a	s
a		j

4. POLŽNICA

N	A				
A	A	M	A	T	E
S	R	G	O	D	A
P	K	A		L	R
O	O	K	L	E	B
R	K	A	M	I	Ž
A	D	I	Ž	A	N

Delno rešila in odina sta poslala Kozina Matija in Pavlin Peter iz VIII. Za nagrado dobita vsak po eno - hm - štruco.

Rešitve pošljite do 20. aprila.

T o n e: "V čem pa so si podobne vseučiliške fakultete?"
 N a c c: "Vse štiri čistijo: bogoslovna duše, filozofska možgane, medicinska želodce, pravosodna pa - žepe."

L o g i k a. - Katehet: Kaj moramo najprej storiti, da se nam oprostí greh?"
 Š t u d e n t: "Grešiti moramo."